

faa Andre kunde faa nogen Jord? Jeg erkjender ikke paa nogen Maade, at man kan drive Fæstetvungen ud over, hvad der er dens naturlige Begrændsning. Jeg tror, at det ærede Medlem for Aalborg Amts 2den Valgkreds (Klein) havde fuldkommen Ret, naar han før udtalte, at Fæstetvungen væsentlig bestaar i at holde Jorden under en vis, bestemt Størrelse, hvis Hensigt væsentlig er at tjene Befolkningen til Underhold, og at Godseieren skal forsyne disse Jordbrug med en Befolkning, som skal leve deraf, medens han selv derimod ikke har Lov, til at disponere over dem. Naar jeg har gjort et Forsøg paa at omforme § 10, har jeg derved ladet mig lede af den Anmodning, der ved Sagens 2den Behandling stillede til mig fra Rigsdagsmanden for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti). Jeg har forsøgt igennem det, som efter min Formening alene staar til Statens Disposition i Kraft af Fæstelovgivningen, nemlig Fæstetvungen, at føre Spørgsmaalet om Fæstegodsjets Afløsning og Overgang til Selveiendom et Skridt videre. Om jeg har været heldig dermed eller ikke, afhænger selvfølgelig af Tingets Bedømmelse; men jeg kan kun sige, at det har været min Tanke hermed at ville føre Sagen videre, saaledes at der i alt Fald for endel Aar kunde blive, om jeg saa maa sige, Fred for disse evige Fæsteforhandlinger. — Forffjellige ærede Medlemmer have anstillet Betragtninger over, hvilke Veie Regjeringen kunde være gaaet, men jeg føler mig fuldstændig overbevist om, at det, hvilken Veie man end var gaaet, ikke vilde have manglet paa Indsigelser, snart fra den ene og snart fra den anden Side. Naar man navnlig har hentydet til, at man kunde forsvare at være gaaet ind paa en fuldstændig Afløsning af Fæsteforholdet, skal jeg ikke sige, hvorvidt man kunde have forsvaret det af Hensyn til Sagens egen Natur. Alt man legalt kunde have forsvaret det, nærer jeg ingen Tvivl om, men skulde man raadspørge Erfaringen fra sidste Gang, maatte man kunne sige sig selv, at man ikke let ad den Veie vilde kunne komme til nogen Ende med Sagen. Det er fremdeles sagt, at man kunde have ladet Sagen ligge, sigende: Der er ingen tilstrækkelig Grund til at røre

mere ved den, thi den er affluttet ved Loven af 19de Februar 1861. Jeg vender mig her til det ærede Medlem, som sidder tæt ved mig (S. A. Hansen), og som ifjor, inden Sessionens Slutning, fandt det nødvendigt at stille en indtrængende Opfordring til Regjeringen om ikke at anse denne Sag for at være affluttet. Jeg tilstaar, at jeg tror, det var det Rette at lade denne Sag udvikle sig ganske naturlig af sig selv, men desuagtet har jeg ment, der kunde være Grund til paa en eller anden Maade at understøtte de Bestræbelser, som ved Loven af 19de Februar 1861 bleve gjorte for at fremme Selveiendom, og da navnlig ved det Skridt, som af mig er gjort, nemlig at lade dem, som ikke ville rette sig efter Lovgivningens aldeles utvetydige Hensigt, vide, at de ikke skulle kunne bruge den friere Form af Bortforpagtninger paa 50 Aar til at undbrage sig Følgerne af Loven af 19de Februar 1861. Der er fremdeles sagt af det ærede Medlem for Aalborg Amts 2den Valgkreds, at han vel kunde finde sig i at gaa denne indirekte Veie, naar Sagen dermed maatte anses for at være affluttet. Jeg vil dertil svare, at, naar jeg er gaaet ind paa denne Veie, har det, som jeg nys udtalte, været min Overbevisning, at der ad denne Veie i alt Fald kunde staffles en Ettilstand for endel Aar, ligesom der har været efter Loven af 19de Februar 1861. Jeg nærer ingensomhelst Frygt for at udtale, at jeg for mit Bedkommende finder stor Betænkethed ved at gaa ind paa en forceret Afløsning af Fæstegodsjet og dets Overgang til Selveiendom, skjøndt jeg paa den anden Side heller ikke kan skjule for mig selv, at dersom Forholdet vedbliver saaledes, kan Tidspunktet derfor maasse komme til at ligge nærmere, end Forholdets egen Besskaffenhed og Bedkommendes velforstaede Interesse ellers kunde gjøre tilraadelig. — Jeg har sagt, at jeg betragter mine Forslag som en Helhed, men jeg har allerede i forrige Møde tilladt mig at udtale, at dette selvfølgelig ikke maa forstås som en bogstavelig Fastholden ved dem, saaledes at der ikke skulde kunne gøres en eller anden Forandring i de enkelte Paragrafer, thi det vilde næsten være det Samme som at gjøre enhver Forhandling umulig. Mine Ord